

מעשיהם, ואז יהיה בידו לעשות בהם גזירות ושמדות, וזהו נגע בצדיקים ובצדיקות, שהם לא כהמון הפשוט הנכנעים להגזירות ומתערבים עמהם, הם הצדיקים והצדיקות עומדים בנסיון ונהרגים על קידוש ה'. ועי' ברמב"ן בפרשתנו שכתב שבדורו של שמד אמרו האמוראים כי למסור את נפשם תיכף הם מוכנים וכו' עיי"ש.

וחד אמר סידקה כדג, מה דג זה כל זמן שהוא נמצא במים לא יכולים לעשות לו שום דבר, וכשמוציאים אותו מן המים אז קורעים אותו, כן גם עם ישראל כל זמן שהם עוסקים בתורה הנמשל למים כמו שנאמר, הוי כל צמא לכו למים, אין אומות העולם יכולים לשלוט עליהם, אבל כשעוזבים את התורה אומות העולם גוזרים עליהם גזרות ושמדות ר"ל.

וחד אמר פירשה ממקומה, ממקום של תורה כדי שיתערבו בין הגוים ונטמעים בהם. ומסיים הפסוק ויזרח לו השמש היינו שבכל דור ודור זורחת שמשו של מנהיג הדור וכדאיתא ברז"ל עד שלא שקעה שמשו של עלי, זרחה שמשו של שמואל הרמתי וכו', בזה הראה לו הקב"ה ליעקב אבינו כי לא יטוש ה' את עמו ולא תשכח התורה מפי זרעו לעולם.

בספר באר מים – בריזמן וביאור זה, כי מעשה שטן הצליח בדורות של שמד ר"ל בג' אופנים.

אופן א': פעל אצל כת אחת שלא יתראו כיהודים בפניהם ובלבושיהם ובלשוונם כדי שלא יהיו מצוינים בין האומות ושלא יכירום שהם יהודים, ובכלל זה הוא גזירת ביטול המילה. וזהו שאמר ר"א שייעא, ר"ל שעשאם חלק כמו דף הנחלק במעצד, וכל הסימנים הניכרים ע"י שהם יהודים העביר מהם.

אופן ב': פעל אצל כת אחרת שהעבירו מהם ובטלו כמה מצוות ר"ל, שאמרו על כמה מצוות כי עכשיו בדור הזה אין לעשות מצוות הללו כי אינם נאותים לפי העת והזמן, ואפילו המצוות שהיו עושים לא היו עושים בשלימות כד"ת רק מעשה קוף בעלמא, ולא למדו מקודם איך לעשות המצוות, ובכלל זה הוא גזירת ביטול תורה ר"ל. וזה שאמר ר"ב סידקא כדג, ר"ל שחלקו המצוות לחצאין ונעשו עיי"ז קרועים למחצה ביהדותן, או הכוונה שע"י הגזירות הקשות נמצאו כמה יהודים שהתחתנו באוה"ע וא"כ הבנים הם מחצה יהודים ומחצה נכרים כי מצד א' הם יהודים ומצד השני אינם יהודים, וזהו שנסדקו כדג לחצאין.

אופן ג': פעל אצל כת ג' שכפרו לגמרי ר"ל. וזהו שאמר ר"נ פירשה ממקומה, ר"ל שפירשו לגמרי ממקום שבאו ממקום הקודש והלכו להם למקום הטומאה ר"ל, או הכוונה בפשוטי שע"י הגזירות הקשות הוכרחו לפרוש ממקומם ולהיות נע ונד ממדינה למדינה, ובוודאי עיי"ז נתמעטו הרבה מהם, ואפילו אותן שנשתיירו מהם לא היה בהם ממש של כלום כמובן. וכל זה גרמה הגזירות הקשות והמרות ר"ל, וזה הכל נקרא גזירות שמד כי בדורות הללו קרה ליהודים כל הנ"ל וזהו דורו של שמד ר"ל. וזה שפעל שרו של עשו בהאבקו עם אבינו יעקב ונגע בכף ירכו. ועי' ביפה תואר מה שדרש ע"ז. והנה אבינו יעקב כשראה זאת ברוה"ק שלו, עמד כנגדו בכל כוחו ורצה לבטל זאת מכל וכל, אבל גם שרו של עשו אזר כגיבור חלצו ולא הניחו. וזה שאמר ר"ח ב"י כל אותו הלילה היו שניהם פוגעין זה בזה מגיני דדין לקבל מגיני דדין. (ועיי"ש עוד).

היפה תואר (על המדרש) אפשר לומר שרומזים עוד לג' מיני ההיזק שהזיקונו בגלותינו.

הא': אכילת ממונינו. והב': גדול מזה והוא היזק הגוף בגלות ויסורין בהריגה. והג': היזק הנפשי שהוא כבוד משניהם, והוא ההעברה על דת לרבים כהמון, ועליהם נאמר (אסתר ג יג) להשמיד להרוג ולאבד, להשמיד הוא העברת הדת והגזירות. ולאבד איבוד הממון, וכמ"ש הדרשנים. וכנגד הממון אמר 'שייעה'. ופי' שיהיה זרע יעקב חלק ונקי מנכסיו. וכנגד הגוף אמר 'סידקה כדג'. וכנגד הנפש אמר 'פירשה', שרצה להפריש זרע ממנו שלא יכונה בשם ישראל, ושיהיה פורש מאחרי ה', ומר אמר חדא ומא אמר חדא ולא פליגי, כי בשלושתן לקו בגלות.

בספר עין אליהו – שיק והכוונה של המדרש דהנה מבואר מתחילה ויגע בכף ירכו נגע בצדיקים ובצדיקות נביאים ובנביאות שהם עתידין לעמוד ממנו ואי זה זה דורו של חורבן.

והנה ידוע שיש בכל מצוה ג"כ מצוה דרבנן והיצר הרע מתחילה יסית לו שיעבור על מצוה דרבנן. והנה אמרו שומנו של גיד מותר ונהגו בו איסור, ועל הכוונה הזאת אמר 'שעיא' שהחליקו הברש מעל העצם, ואח"כ עבירה גוררת עבירה, הוסיף השני סדקו ר"ל שעשה המצוות לחצאין ולא עשה המצוה בשלימות, ואח"כ עבירה גוררת עבירה, ומוסיף השלישי 'פירשה ממקומה' שעקר כל המצוה כי עבירה גוררת עבירה.